

TRAVESSADA DE CATALUNYA A PEU16ª ETAPA PINÓS - SOLSONA (21,4 Km , 71 participants)

EL DARRER GRUP EN PARTIR DEL SANTUARI DE PINÓS

/ 2 de Març del 1986/

Després d'una setmana d'haver fet la 15ª etapa que ens va deixar a Pinós, reemprenem amb la següent, quasi com aquell qui diu: "sense parar". La modificació de les dates previstes per abastar, a principis de Juliol, la Pica, ens obliga a fer-ne més d'una al mes. Avancem, també, en una hora l'horari de sortida acostumat degut als desplaçaments que cada cop són mes allunyats. A les sis tots estem a punt a la plaça de l'estació, però els autocars no apareixen. En Salvador Butí truca per telèfon; li diuen que estant fent gas-oil. Finalment, arriben a un quart de set.

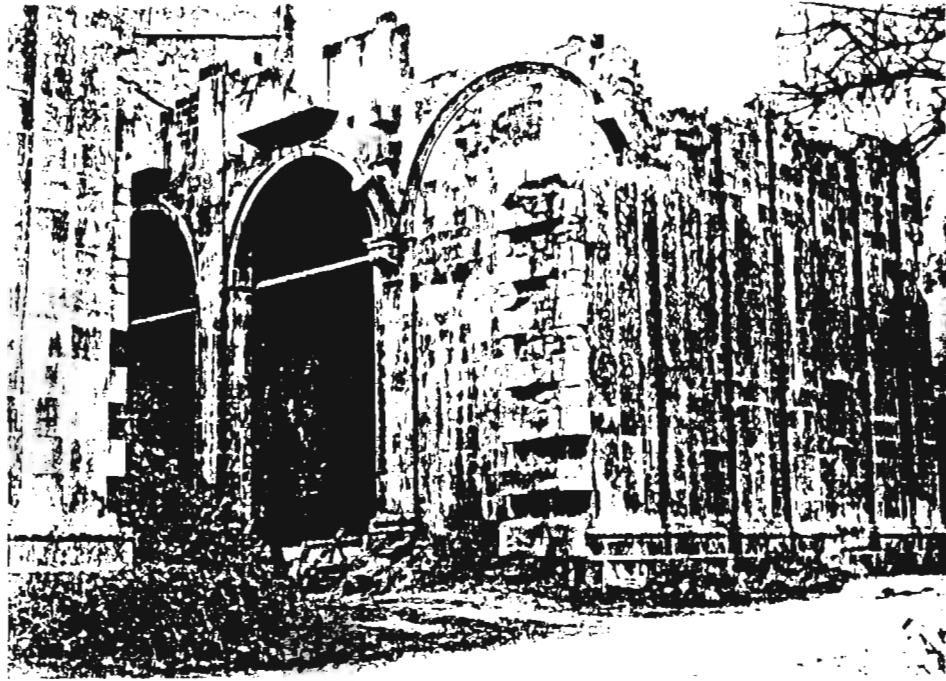
Sortim, doncs, de Vilanova a dos quarts de set amb dos autocars del

COLPIDORA IMATGE DE PINS ESQUEIXATS PER LA GRAN NEVADA

MONNIC fent l'itinerari acostumat, es a dir: Vilafranca, Igualada, Els Prats de Rei i Calaf. A Vilafranca recollim a en Jordi Martí Isern i llur xicota; i mentre fem el trajecte repartim, a cada família, el primer i segon capítols d'aquest recull de la travessada. Arribats a Calaf, enfilem la carretera que va a Vallmanya. Tot just entrar a la comarca del Solsonès s'acaba l'enquitranat per transformar-se en una pista de terra fins a Pinós.

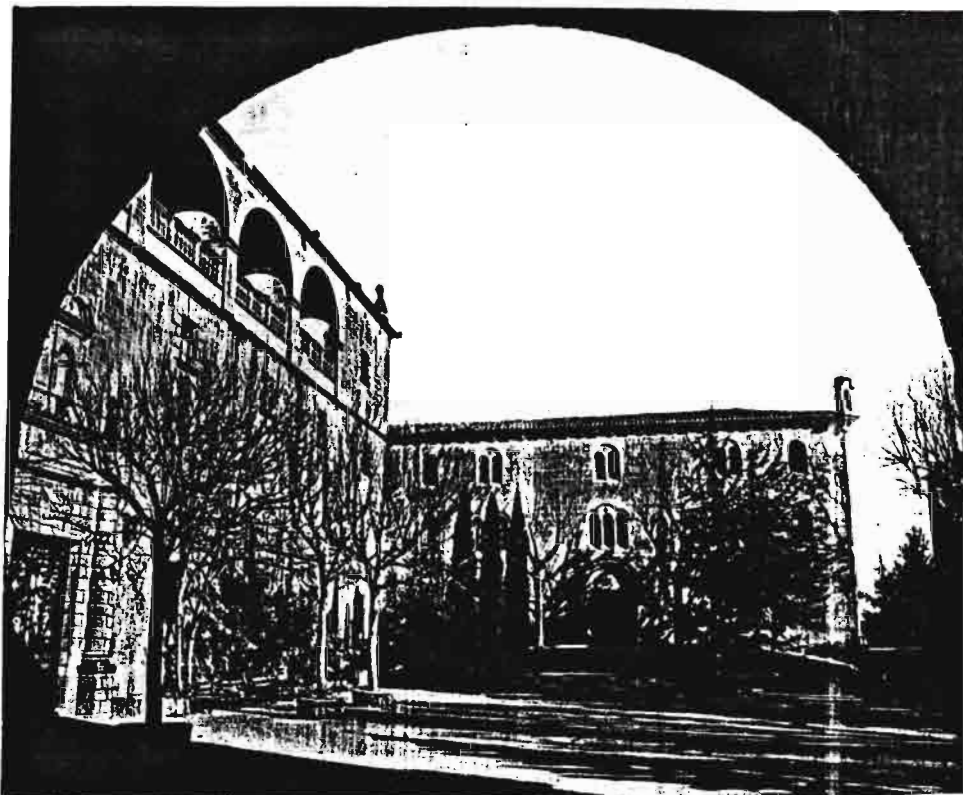
Arribem davant del cementiri de Pinós a les deu en punt. Comencem la marxa enfilant la pista que puja fins al santuari de Pinós. Els primers es recalquen dins el restaurant per esmorzar. En sortir, algú fa esment d'una inscripció a la llinda de la porta, que talment de lluny sembla llatina, on hi llegim: "sense pagar no donem res....." . Comencem a caminar sense esperar els darrers que fan l'últim glop del cafè amb llet. La temperatura és agradable; el cel ennubolat i la boira baixa no permeten cap visió panoràmica. Sort n'hi haurà que s'aguanti així tot el dia sense ploure.

PART INACABADA DE L'ESGLÉSIA DEL MIRACLE

Partim a tres quarts d'onze en direcció a tramuntana per una pista que davalla lleugerament; a l'esquerra, una altra pista ens portaria a Ardèvol. El camí careneja en un parell de quilòmetres, fent cap a una pista més important; és la que va d'Ardèvol al poble de Su. L'encalcem en direcció a Su. Aquesta pista la trobem molt transitada per cotxes que ens fan enretirar sovint cap a la vorera. Trobem una masia, a l'esquerra del camí, amb molta roba estesa i una gran bassa rebaixada en el mateix subsòl. Al cap d'un quilòmetre i mig de seguir la pista que mena a Su, la deixem, quan gairebé hi som, per un camí carreter en angle recte cap a l'esquerra; aquest més endavant resta poc fressat fins a la Masia de Can Marxant, a la dreta. Passem a frec del mas on apareixen múltiples estris de conreu.

Seguim en direcció nord, passant sempre per la part més elevada de l'ampla carena. Deixem a l'esquerra el camí que va a Espinagosa. Més endavant trobem la carretera comarcal de Cardona al santuari del Miracle, que seguim a l'esquerra, pujant; la deixem una estona per evitar un ample

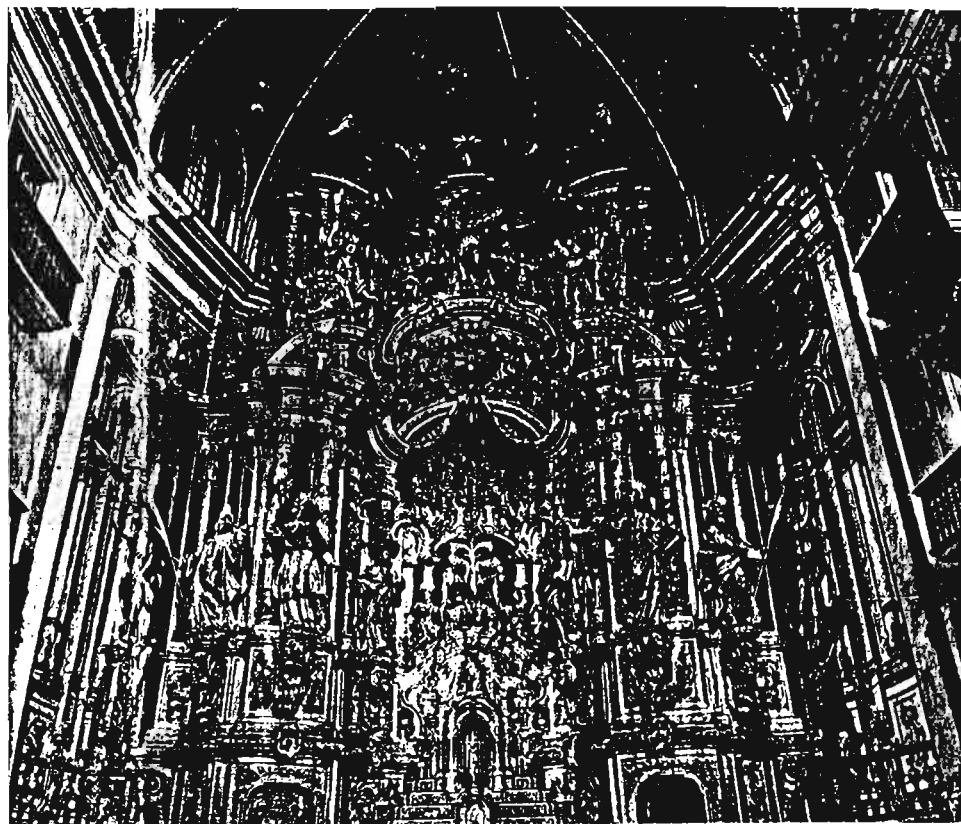

SANTUARI DEL MIRACLE I RESIDÈNCIA MONÀSTICA (RINER)

revol; després, la seguim un altre tros per deixar-la novament tot just quan surt un camí estret cap a la dreta.

La vegetació canvia lentament a mesura que anem pujant cap el Pirineu; els pins dels boscos es barregen amb d'altres arbres caducifolis propis de regions més fredes. Trobem una pista travessera, a la dreta, que mena a Avellaneda; la traspassem per agafar un antic camí ramader que transcorre dins la boscúria; masia La Carral, a l'esquerra del camí, avui transformada i condicionada en casa de colònies, on hi veiem: camp d'esports, piscina, parc infantil, teatre a l'aire lliure, etc.; hi fem una petita parada, mig obligats per la canalla que vol jugar una mica amb els engronxadors i els tobogans.

Continuem pel camí ramader, que pujant lleugerament ens porta a la carretera de Cardona al santuari del Miracle; ara, ja no cal sinó seguir la carretera fins al propi peu del Santuari Marià. Aquí ens espera en Tomàs Muela amb un autocar per als qui renunciïn a la caminada.

MAGNÍFIC ALTAR BARROC DEL SANTUARI DEL MIRACLE

La parada és obligada: per descans, i per a prendre algun aliment; i el que és més important, la visita al santuari i a l'altar Major, d'estil barroc català.

Dedico aquest escrit als meus pares, que van tenir la gosadia d'acompanyar-me en aquesta etapa; ells, ja acostumats a caminar diàriament, varen voler saber com anava la cosa, per provar-ho i copsar-ne l'ambient, etc.; fou una experiència molt maca, però, trobaren a faltar un agrupament més sòlid i homogeni, i la manca de portar un pas més assequible. El pare, de 71 anys, ja en va tenir prou fins al Miracle; la mare, que encara se sentia forta, va fer-ho tot fins a Solsona.

El Santuari del Miracle (835 m), prop del tossal de Sant Gabriel. Presideix el conjunt dels edificis l'església, de grans proporcions i inacabada, orientada a sol ixent, obra del mestre de cases vigatà Josep Morató (mort el 1672); el total havia de tenir 38 m de llargada, però manquen uns 21 m en els quals les parets són començades (dins

aquest espai inacabat resten parets de les anteriors esglésies dels segles XV i XVI). Deixant l'espai d'un carreró hi ha la Casa Gran, antiga albergueria, majestuós edifici renaixentista de la fi del segle XVI amb afegits posteriors. Són construccions modernes el convent dels monjos benedictins de Montserrat, amb una de les sales decorada al començament del segle XX per Lluís Graner, i l'hotel i albergueria.

La peça mestra del santuari és el retaule barroc que els administradors del Miracle encarregaren el 1744 al gran escultor de l'escola vigatana Carles Morató, en el qual treballà fins el 1758; el daurat i la policromia són obra del pintor solsoní Antoni Bordons, que hi treballà en 1760-1774. Aquest retaule és un dels exemplars més sumptuosos i harmoniosos que resten a Catalunya de l'època barroca. És presidit per la imatge de la Mare de Déu del Miracle, talla del segle XV que representa Maria nena amb una creu a la mà. A dintre del santuari es conserva també un interessant retaule gòtic - renaixentista del segle XVI.

Segons tradició s'aparegué la Mare de Déu en forma de nena als pastorets de la masia de la Cirosa, que pasturaven els ramats, el 3 d'agost del 1458. El bisbe d'Urgell Arnau Roger de Pallars reconegué l'any següent l'autenticitat d'aquestes aparicions i autoritzà la construcció de la primera església en aquell indret. La devoció de tota la comarca i de les comarques veïnes prengué un gran increment i en són testimoni la notable col·lecció d'ex-vots dels segles XVII i XVIII i també de més moderns que s'hi conserven. Aquesta devoció féu que el santuari arribés a posseir un gran patrimoni d'heretats que fou administrat pels prohoms de Riner fins a la seva confiscació per l'estat en 1860-62. Passaren a la diputació provincial i una part la recuperà per compra el 1886 el vicari capítular de Solsona. L'església

restà tancada al culte fins el 1868, però tot seguit tornà a ésser un important centre de culte marià. S'hi establí el 1901 un priorat benedictí dependent de l'abadia de Montserrat, que manté activitats religioses i culturals i el lloc és un dels principals centres d'atracció de la comarca. Els voltants són plens de records de l'aparició de la Mare de Déu, testimonis del culte intens que sempre ha tingut.

Hi ha una notable creu de terme, refeta diverses vegades, al prat de la Bassadòria, indret on la tradició situa l'aparició, i un petit tancat de pedra (1677) que protegeix el plançó d'alzina que també segons tradició és rebrot de la primitiva damunt la qual s'aparegué la Mare de Déu. El 1600 s'erigí la capella de Sant Joan, anomenada de la Desaparició.

Sobre la capella de Sant Gabriel, que corona el tossal damunt el santuari, hi ha un petit pedró i un roc llarg en forma de banc dit el roc de la Mare de Déu, que hom creu procedent d'un antic dolmen, sobre el qual se situava el tabernacle de la Mare de Déu en les antigues processons, alhora que es cantaven tres salves a les patrones dels santuaris de Lord, Pinós i Montserrat, que s'albiren des d'aquest indret.

Reemprenem la marxa sortint de la plaça del santuari per un carreró que hi ha entre els edificis de la Casa Gran i l'església, retombant pel davant de la nau inacabada. Enfilem un camí carreter, cap el Nord, passant entre dos casalots aïllats; deixem aquest camí per un altre, en angle recte cap a l'esquerra, que baixa al fons d'una clotada, on s'hi troba la font del Bisbe. Agafem una drecera que ens mena a la fontallada per enfilem-se, després, per l'altra banda.

A mitja pujada passem entre la masia de L'Estany del Miracle i els seus galliners; continuem pujant fins arribar a dalt del pla, prosseguint

PETIT NUCLI RURAL DE BRICS (OLIUS)

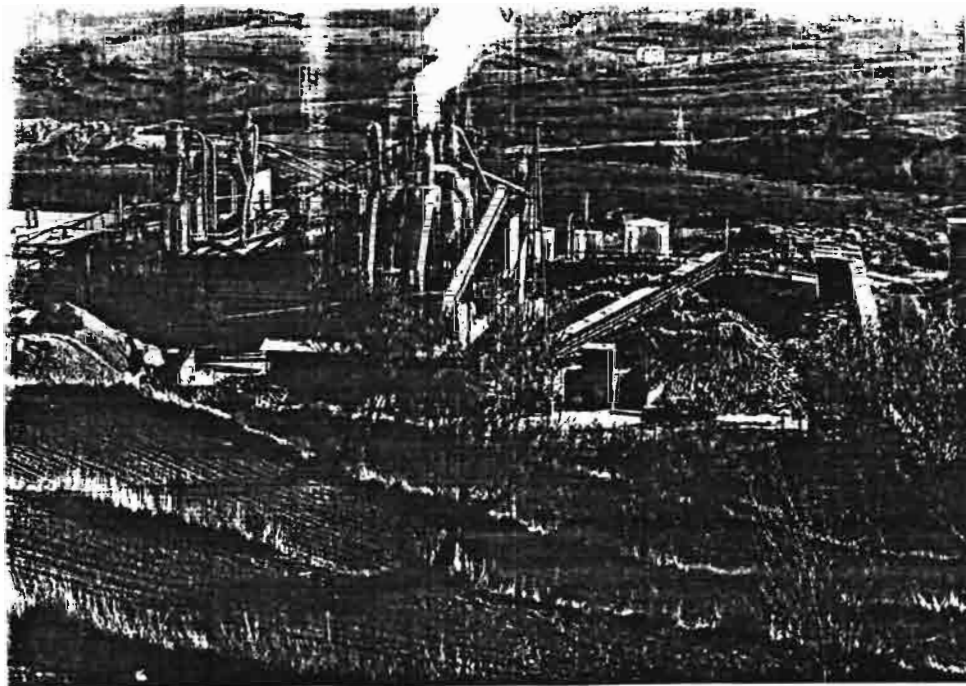
en direcció N.E. Travessem una altra fondalada, quedant-nos a l'esquerra unes edificacions, anomenades de Sant Jaume; pujem per l'altra vessant fins dalt la carena on hi passa un camí carreter que va a l'ermita romànica de Sant Jaume; l'ermita queda amagada al darrera d'un pujol; alguns encara gosen arribar-si malgrat haver de recórrer dues vegades la distància d'uns tres-cents metres.

Continuem pel camí deixant a la dreta una masia; seguim entre camps de conreu. Més endavant entrem en un bosc, tot baixant, fins arribar al fons d'una altra vall. Trobem una granja de cria de vedells; a banda i banda del camí hi ha una tanca pel bestiar; també és curiós el pas obert en que permet passar els vehicles i priva el pas al bestiar.

Deixem el camí per agafar una drecera, a l'esquerra, que puja ràpidament fins a trobar una altra pista que dóna accés a ca N'Alsina, que veiem a l'esquerra. La seguim amunt. Arribem a un petit embassament, passant-lo sobre una resclosa de terra i enfilant-nos pel vessant oposat. A la dreta hi ha una granja de cria de porcs; el camí descriu unes siga-

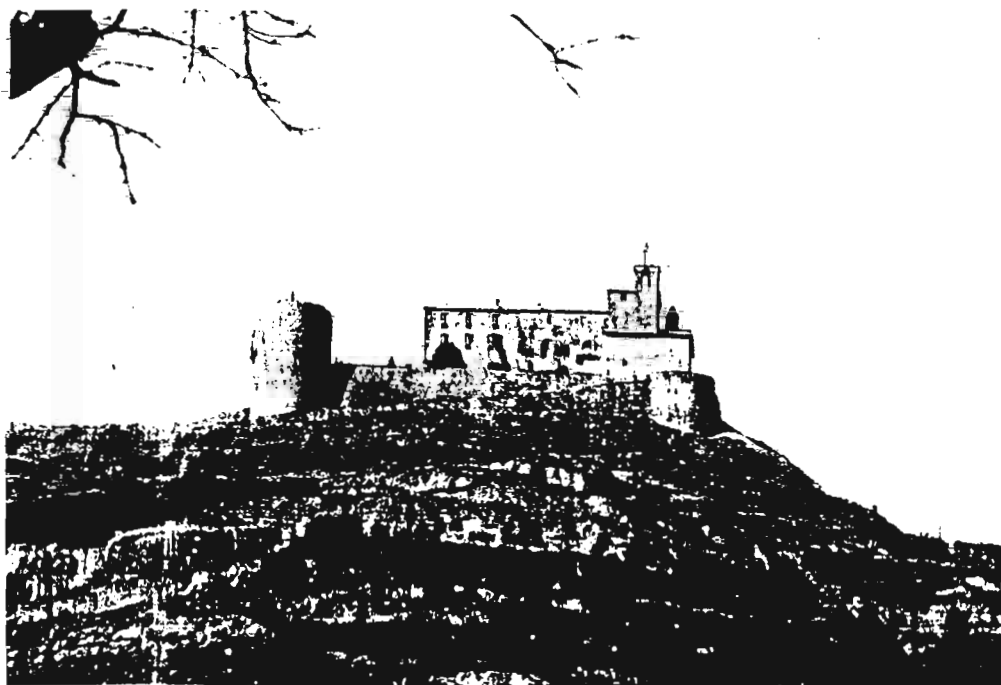
zagues tot remuntant fins la carena. En assolir-la veiem a uns cent metres a la nostra dreta el petit poble de Brics. Alguns ens hi arribem per visitar-lo; és un nucli que viu de la pagesia i de la ramaderia.

BRICS al sud del terme d'Olius, a l'esquerra del riu Negre, hi ha la parròquia de Brics (el nom primitiu era de Trevics), dedicada a Sant Salvador. Consta ja al segle XI, quan passà dels comtes d'Urgell a Ramon Isarn i la seva família. El 1417 era ja de l'església de Solsona i la família Trevics fou castlana del lloc diverses generacions. Del terme de Brics són les antigues masies de Viladebages, amb la capella pre-romànica de Sant Julià, la de Torre de Flor amb l'església romànica de Sant Felicià i Sant Prim, la masia Rebollosa, de grans proporcions, construïda de nou al segle XVIII, d'on era fill Jaume Rebollosa, frare dominicà que morí a Lleida el 1621, que féu una relació de les festes de canonització de Sant Ramon de Penyafort, escriví una col·lecció de sermons i la vida de Sant Oleguer.

IMPORTANT INDUSTRIA TRANSFORMADORA DE LA FUSTA A SOLSONA

Continuem la marxa per la pista d'accés a Brics en direcció N.E..
A un quilòmetre del poble i a l'esquerra del camí veiem la creu de la Missió, de l'any 1945, aixecada sobre el sòcol de pedra d'una antiga creu de terme. Cinquanta metres més enllà enllacem amb la pista d'accés a Riner, que seguim cap a l'esquerra. Aquí ens cauen unes gotes, molt fines, que no trigaran gaire en minvar. Al poc d'anar per aquesta pista torcem a la dreta per un autèntic camí ramader, que planeja. Arribem al barranc del Cor de Roure format per unes lloses de pedra acanalades per l'aigua de pluja; sota nostre queden unes baumes i la font d'Aigües Vives; la família Planes - Muela aprofiten aquest bell indret per quedar-se a dinar; són las tres de la tarda. Tota la resta del grup prossegueix per un sender que davalla dins del bosc, fins a saltar a un camí carreter.

RECINTE FORTIFICAT DEL CASTELLVELL

Passem a prop de la masia Cles, a la dreta del camí; més endavant rodegem unes granjes que resten a l'esquerra. Pasem pel davant de can Barceló, deixant el camí i agafant un corriol que ens porta al davant de can Felip, per on transcorre un camí de carro; aquí els senyals han desaparegut, això ens causa una pèrdua d'uns deu minuts de temps;

finalment esbrinem que hem d'anar en direcció nord per un camí que passa pel costat d'un marge perpendicular al barrancó. Arribem dalt d'un turó des d'on es dominen les primeres cases de Solsona; a l'esquerra del camí queda la masia de Cal Miró. Avancem cap a Solsona; també veiem, davant nostre, la fortalesa - santuari de Castellvell, des d'on es contempla un extens panorama.

En Josep Cases ens ve a trobar tot seguint pel GR. Entrem a Solsona per la carretera de Torà, entaforant-nos, seguidament, al restaurant "La Graiella"; son les quatre de la tarda. A les cinc de la tarda, ja dinats, anem a donar un volt, de mitja horeta per la capital del Solsonès, ciutat monumental i corulla de carrers antics, dignes d'admirar i de contemplar. És digne de ser visitat el Museu Diocesà, famós pels tresors prehistòrics i romànics que guarda. És curiosa la secció dedicada al Museu de la Sal. Solsona és seu episcopal des del 1593 i l'any següent el rei Felip II li concedia el títol de ciutat. Actualment té un cens d'uns 6000 habitants.

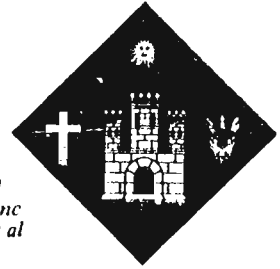

FAÇANA BARROCA DE LA CATEDRAL DE SOLSONA

La ciutat de SOLSONA (664m) és edificada a banda i banda del riu Negre, amb zones urbanitzades de gran extensió i de forma irregular.

El clos antic s'estén a la ribera dretai conserva l'estructura primitiva, de marc quasi triangular, amb el costat oriental vora el riu. A la fi de la guerra de 1936-39

De gules, un castell obert d'or acompanyat d'un sol al cap, d'una creu llatina al flanc dretre i un card de tres flors al sinistre, tot d'or.

fou ensorrat el pont edificat al segle XVIII; pel pont nou, fet al mateix lloc i de més amplada, s'entra a Solsona, com a final de la carretera de Manresa, i es troba encarat al gran i artístic portal del Pont, també construït als darrers anys del segle XVIII. Al seu frontis hi ha en relleu l'escut de la ciutat, que consta d'un sol amb un batall, la torre dels Torroja, el card dels Cardona i la creu de l'abat.

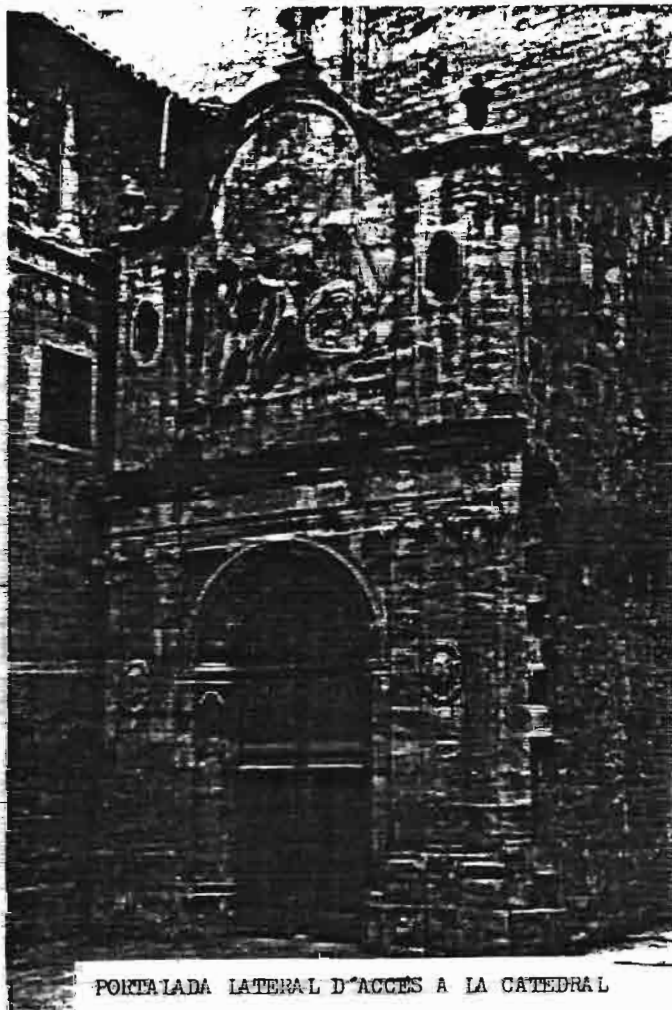
Una gran part del nucli és tancat per la muralla, que conserva algunes torres, però que està sobreedificada i deformada per diverses construccions. Entrant a la ciutat pel portal del Pont, ens trobem a mà esquerra amb la catedral i el palau episcopal; ambedós formen el conjunt monumental més destacat de la població. Al costat de llevant apareixen els absis del temple romànic, consagrat el 1163, del qual els documents diuen que era "famos en tot el món". En construir-se la catedral gòtica en una sola nau, es conservaren els tres absis romànics que resten, com a sagristia, darrere l'absis gòtic. Aquest té set finestres separats pels nervis i les arcuacions de la volta; hom aprofità també la paret lateral del nord, i alguna arcada lateral de l'altra banda, tapada o amagada per la nova construcció, i fou allargada la nau. Fou començada pel paborde Ponç de Vilaró (1265-67) i represa l'obra l'any 1623, i quatre anys més tard era consagrat l'altar major. L'any 1768 fou acabada l'obra amb un nou allargament de volta de canó, més baixa, i la façana barroca. Es conserva l'orgue monumental, refet després de la guerra dels francesos.

L'estructura gòtica no té creuer, però a l'esquerra s'obrí una gran arcada i capella, on es construí la capella de la Mercè el 1754 (que conté un admirable altar barroc amb bellíssima imatge de la Mare de Déu de la Mercè). A l'altra banda s'hi obrí una arcada semblant amb una altra capella, que actualment és la de la Mare de Déu del Claustre; és una obra sumptuosa, de pedra picada i estil neoclàssic, que té la forma de creu llatina, amb cimbori i cambril. Segons la tradició, fou descoberta al segle XIII al pou del claustre, on havia estat amagada a causa del perill iconoclasta dels albigesos, i col·locada en un finestral.

El palau episcopal, tal com apareix exteriorment, és un notable edifici d'un barroc neoclàssicitzant, construït entre el 1776 i 1779 per l'arquitecte solsoní

Francesc Ponç, sota el govern del bisbe Rafael Lassala. A la façana de la plaça es destaquen les sis columnes adossades de pedra a la planta baixa, l'ornamentació neorenaixentista a balcons i portes, i la gran barbacana del frontis. Tot és de pedra i de parets gruixudes.

Aquest edifici encobreix una altra construcció, seu de l'antiga canònica, que en la part inferior és del segle XII; Consta que aquesta

D'ESTIL RENAISSANTISTA

peça fou construïda per l'abat Bernat de Pampe a la fi del segle XII. Actualment ha estat adaptada per a capella dels Sts. Màrtirs, i la presideix una imatge gòtica de la Mare de Déu.

En aquests edificis hi resideix el bisbe, la cúria diocesana i la resta dels dos pisos i la galeria superior és destinat al museu i a l'arxiu diocesans, que fins el 1979 ocupaven part de la segona planta.

La festa major es celebrada els dies 8 al 10 de setembre (el dia 8 es commemora la Nativitat de Maria, titular de l'antiga abadia, i el 9 és la festa de la Mare de Déu del Claustre). En aquesta festa i també pel Corpus hi ha exhibició de gegants i altres comparses, i com a espectacle i institució característica de Solsona hi ha els trabucaires, vestits amb indumentaria típica, que porten uns

trabucs amb els quals disparen a l'aire fent fortes explosions, en record de la tradició guerillera del Solsonès.

El carnestoltes o carnaval és una altra diada popular de la mateixa categoria que la festa major. Són dies de disbauxa i d'humor. El dijous gras o llarder, la quitxalla fa al vespre una cercavila amb una gran esquellotada. El divendres al vespre hi ha el ball de la pa-

PORTAL DEL PONT, AMB L'ESCUT DE LA

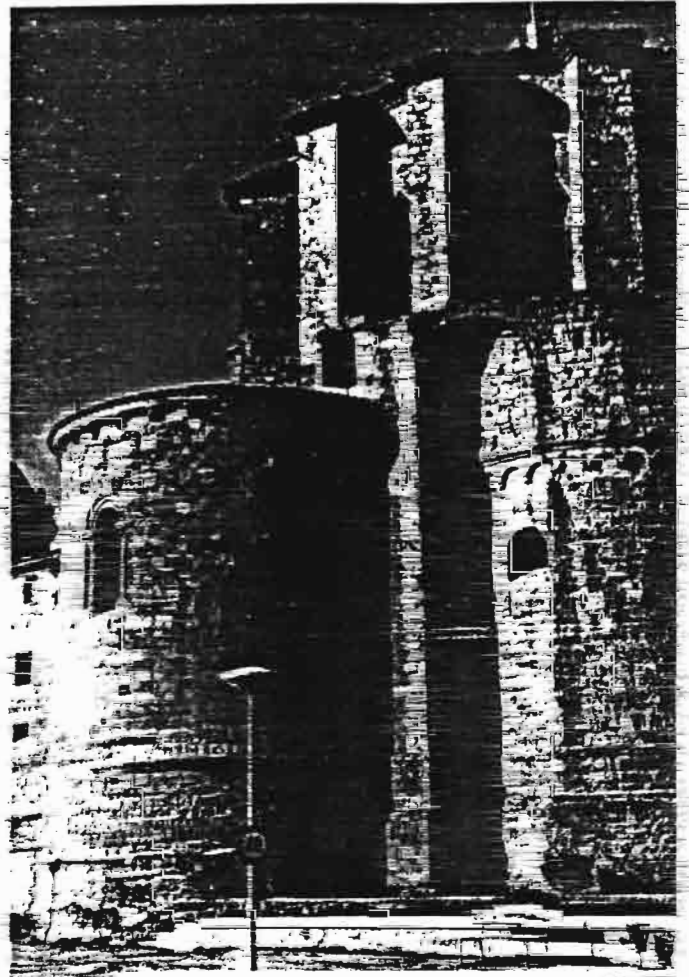
CIUTAT DE SOLSONA EN RELIEU

tacada, nom que porta de quan es feia ballar les noies un ball en què, en un moment donat, hom els donava una bona patacada al cul.

Les excavacions palesen que abans de l'època romana hi havia ja un nucli de població, a més del de Castellvell. Les termes trobades a Can Sotaterra, de les quals se'n conserva material de construcció, i zona d'enterrament no gaire lluny d'Alles, indiquen l'existència d'una població en plena vitalitat. Hom ha identificat Solsona amb la "Setelsis", una de les ciutats dels lacetans que Ptolemeu situa en aquests indrets.

El pas del nom de Setelsis, a més dels documents que estudià Marca, el podem seguir en els documents de l'Arxiu de l'Església de Solsona. En un document del X es llegeix Setelisona; el més corrent es trobar Celsona, però ja en el segle XI alguna vegada s'escriu Solsona i Sulsona.

La conquesta de la Marca Hispànica per Lluís el Piadós s'estengué fins ací, i en la seva història s'hi compta "Setelsona", Manresa i Berga. En una de les primeres guerres civils del país el cabdill got Aïssó el 820, amb l'ajuda dels sarraïns, s'apoderà d'una gran part de la Marca i de Solsona. Fou Guifre el Pelós que el 886 recuperà Solsona. Al seu fill Sunyer li pertocà el comtat d'Urgell, i Borrell, fill d'aquest, comte de

ELS ABSIS PERTANYENS A LA SAGRISTIA

DE LA CATEDRAL DE SOLSONA

Barcelona i d'Urgell, reforçà el castell de Solsona, com convenia a un lloc que limitava amb els musulmans, treballs que dugué a terme el 957 i de nou el 973.

Des de llavors els bisbes i els comtes d'Urgell sovintejaren les seves visites a Solsona. Fins a la conquesta de Balaguer els comtes d'Urgell residiren sovint a Solsona, i també tenien palau a Olius. Era una sortida cap a la terra plana, fins que s'establiren a Balaguer, com els bisbes que més endavant tingueren una residència a Sanaüja. El comte Ermengol IV, el de Gerb volgué ésser enterrat a Solsona (1092), com ho fou Ermengol V, fill de l'anterior, mort a Mollerussa el 1102.

A les sis, marxem de Solsona amb un retard de mitja hora sobre l'horari previst. En el retorn cap a Manresa trobem molta caravana, dels esquiadors que tornen del Port del Comte; anem cap a Martorell per agafar l'autopista A7 fins a Vilafranca i Vilanova; arribem a les nou del vespre sense cap més novetat.

BIBLIOGRAFIA: Gran Geografia Comarcal de Catalunya

Vol. 2 El Solsonès
: Santa Maria del Miracle, de Cebrià Barant

Ramon Casas i Vidal

SIG	AET								
SSD19860302_016									